

BIBLIOTEKA
E
841-32
996
SHTETIT
GJIROKASTER

POROSIA E FUNDIT
E
GJERGJ
KASTRIOTIT

MARK
GURAKUQI

BIBLIOTEKA E PIONIERIT

MARK GURAKUQI

POROSIA E FUNDIT
E
GJERG KASTRIOTIT

— TREGIME —

~~43179~~

893

BIBLIOTEKA E SHIETIT
Q. NAIM FRASHËRI

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

PËRSËRI NË ATDHE

1

Vitet kishin kalue të randë, të zymtë. Sa kishte vuejtë ai, Gjergji, në këtë kohë. Atdheu i tij i shkelun nga turku, populli ndën zgjedhën e të huejit aqë të egër e barbar, ja ndrydhnin zemrën. Hera-herë, shpërthente ndonji kryengritje. Gjergj Arianiti s'i kishte lëshue armët. Por kjo s'mjaftonte. Duhej arritë bashkimi i të gjithë princave dhe udhëheqësve ushtarakë, bashkimi i të gjithë popullit. Dhe kjo mund të bahej vetëm tue lanë mënjanë grindjet, ngatërresat, interesat e ngushta vetiake. Atdheu mbi çdo gja! — ja, kjo duhej të ngulitej mirë në zemrën e në mendjen e gjithsecilit.

Në tanë ato mote, Gjergji këtu e kishte pasë mendjen. Që kur ishte djalë i ri, tetëmbëdhjetë vjeç djalë, kishte qenë detyrue të shkon-

te peng në oborr të Sulltanit së bashku me dy vëllazënit e tij ma të mëdhej, Stanishin dhe Kostandinin, si edhe me Reposhin, që kishte vdekë në moshë ende të re.

Sulltan Murati, në gjithë këte kohë, ishte përpjekë ta bante **turk**. Edhe emnin ja kishte ndërrue. I kishte dhanë edhe titullin **bej**. Por këto ishin dredhi, që Gjergji i kuptonte, megjithëse përpiquej ta mbante veten, sepse Sulltani, në asnji mënyrë, nuk duhej të kuptonte ndjenjat e vërteta të tij.

Kjo gjendje e kishte mundue shumë, për vite e vite me radhë. Ai duhej të **paraqitej** ndryshe nga ç'ishte. Ishte diçka e tmerrshme të mendoje ditë e natë për atdheun, të flisje me vete për te, të të përvëlohej zemra nga malli e brenga e, në sy të të tjerëve, të mos thojë asnji fjalë për te, të shtireshe sikur e kishte harrue.

Sa gjendje të vështira krijoheshin nganjherë!

Shpesh vinin te ai bashkatdhetarë, qoftë nga ata, që banonin në Turqi, qoftë nga ata, që ndodheshin atje, në Arbnin e largët. Vinin te ai me shpresë, me zemër të përvëlueme nga dëshira e kryengritjes. Kërkonin që ai të vihej në krye të forcave të vendit për të shporrë, një herë e mirë, turqit pushtues. E

ai **detyrohej** të mos u tregonte mendimet, ndjenjat e veta, t'u fshihej.

Kurrë s'kishte për ta harrue këte ngjarje:

Nji ditë kërkoi të bisedojë me te nji plak. Ishte i thatë, i dobët. E, pra, ky plak kishte udhtue për javë të tana, kishte ardhë nga Kruja për t'u takue me të, **vetëm** për t'u takue me te. Ishte nga ata pleqtë zemërhekur e të paepun, të gojës e të shpatës e që çdo gja e thonte haptas, pa ngurrim, e pa frikë.

Mbasi ishin përshëndetë, plaku, pa e zgjatë, tue e shikue drejt në sy, i kishte thanë:

— Gjergj, kthehu në dhé tand. Ti s'e ke vendin këtu. Të presim. Venu në krye tonë, t'i japim dërmën turkut.

Ç't'i përgjigjej? Ta përcillte si shumë të tjerë, apo t'i thonte se s'kishte ardhë ende koha? Po a do ta kuptonte ai nji gjuhë të tillë?

Megjithkëte, i duhej dhanë nji përgjigje, që mos ta lëndonte e mos ta zhgënjente shumë ate plak të flakët atdhetar. U përpoq, dha e muer, por plaku e shikonte me pabesim e me çudi. E, në fund, kishte shpërthye.

— Kurrë s'do të ma kishte marrë mendja **se biri i Gjon Kastriotit do të kishte ramë kaçë poshtë!** Turp, turp të kesh!

Gjergji ishte mundue ta qetësonte, por ai,

i ngritun, në kambë, i rreptë, me sytë, që i lëshonin shkëndija zemrimi e urrejtjeje, e kishte mallkue:

— Haram të qoftë qumështi që të ka dhanë jot amë, haram të qoftë buka, që ke ngranë në Arbní.

E kishte dalë nga shatorri tue shfrye.

Ç'bahej tani ai plak? A thue kishte për ta takue ma ndonjiherë, apo do të kishte vdekë, tue mallkue ate, Gjergjin, që kishte harrue vendin e vet?

Këte ngjarje e shumë të tjera të ngjashme me te sillte ndërmend Gjergj Kastrioti në ate fillim nandori të vitit 1443, aty buzë lumit Moravë, ku qëndronte ushtria turke e komandueme nga Kasem Pasha, bejlerbeu i Rumelisë, që kishte ndën urdhnat e tij edhe ate, Gjergjin.

Veçse, tashma, koha e pritun për njizet vjet kishte ardhë. Tani s'do të kishte ma nevojë të fshihte ndjenjat e mendimet e tij. Tani. . .

2.

Kryetrimi hungarez, Janosh Huniadi, kishte kuptue një të vërtetë të madhe: vetëm tue qëndrue në mbrojtje, nuk mund të shpëtoje nga turqit. Mbrojtja ma e mirë ishte sul-

mi. Dhe që në vitin 1442 ushtritë hungareze, me Janosh Huniadin në krye, kishin kalue në sulm kundër ushtrive turke, të cilat i kishin pengue që të depërtonin ma thellë në Evropën qendrore. I friksuem nga fitoret e para të Huniadit, Sulltan Murati II kishte tërhekë nga krahinat e ndryshme ushtritë turke për t'i hedhë në sulm kundër këtij luftëtari trim. Nji pjesë të mirë të ushtrisë e kishte tërhekë edhe nga vendi ynë. Kështu, ishin krijuar kushte të përshtatshme edhe për në, për të fillue sulmet kundër Turqisë, tue shfrytëzue gjendjen e krijueme.

Nga udhëheqësit e vendit tonë, i pari, që lëvizi, qe Gjergj Arianiti, gjithnji i paepun e i gatshëm, atje në malet e veta.

Gjergji e çmonte, e donte Janosh Huniadin. Ishte nga ata burra guximtarë e të mendshëm, që dinin të vepronin me guxim në çastin e duhun, nga ata burra patriotë, për të cilët fati i atdheut dhe i popullit qëndronte mbi gjithshka. Marrëveshja me te ishte e nevojshme, e dobishme. Kështu anmiku i përbashkët do të thyhej ma lehtë e kjo do të shpejtonte atë ditë, që Arbni priste me ankth, me durim e shpresë...

Veçse duheshin marrë të gjitha masat. Asgja s'i duhej lanë rastit. Çdo veprim duhej

pregatitë e peshue mirë. Trimnia ishte e domosdoshme, por ajo merrte një forcë të pamposhtshme, kur shoqnohej nga urtia.

Dhe Gjergji i kishte marrë të gjitha masat.

Sikur të kishim pasë mundësi t'i ishim afrue tendës së tij një natë para se të zhvilloheshin ngjarjet, që do të tregojmë ma tutje, do të kishim vumë re të hynte një djalë i ri, i gjatë, i fuqishëm, si janë malësorët e bje-shkëve tona.

Djali i ri e përshëndeti:

— Mirë se të gjej, Gjergj!

Sytë e Gjergjit i përshkoi një dritë gëzimi. Pra, ai ishte kthye! Sa i shqetësuem kishte qenë për te!

— Mirë se erdhe, Prengë! — dhe u derdh ta përqafojë.

Mbasi u çmall me te, i bani shenjë të ulet, ndërsa vetë ju afrue hymjes së shatorrit.

Prenga e kuptoi shqetësimin e tij e i tha:

— Çdo gja asht në rregull. Mos kij kujdes. Shokët tanë ruejnë jashtë. Po të afrohet ndonji njeri i dyshimtë, do të ndëgjojmë tri kollitje me radhë. Mund të flasim lirisht.

Gjergji u ul pranë tij. I vuni një dorë në gju e pyeti:

— Atëherë?

— Isha në Krujë. Sipas porosisë tande takova njerëzit, që më the. Ata janë gati. Do të ruhet fshehtësia ma e madhe.

— Po Dibra?

— Të pret, Gjergj!

— I takove të tanë?

— Të tanë. Kuajt do të jenë gati.

— Je i bindun se do të dinë të durojnë deri ate ditë e të ruejnë të fshehtën?

— Si në veten tonë.

— Ti më qetësove. Më solle lajme të mrekullueshëm. Eja, eja të të përqafoj.

Prenga ju hodh përsëri në krahë i mallëngjyem. Gjergji i përkëdheli flokët e i tha:

— Ti i ke sjellë një shërbim të madh vendit tonë. Tani, ndëgjo: Shko tako shokët, u thuej edhe një herë porositë e mia për nesër. Mbi të gjitha, kujdes asnjë nxitim, e, nga ana tjetër, as edhe një ngurrim; nga zbatimi i përpiktë i këtij plani varet fitorja jonë. Shko, tani. Dhe, si të kesh mbarue punë, ec e më njofto. Në çdo orë, do të më gjesh zgjuet.

I shtrëngoi dorën. Prenga doli. Gjergji e ndoq me sy derisa u largue. Vështrimi i tij shprehte mirënjohje, dashuni.

Djalë i shkathët, i veprimit dhe i pafjalë ky Prenga! E mbante me vete prej 4 vjetësh dhe ishte ndër të paktët, që, me kohë, u kish-

te hapë zemrën. Dhe s'kishte gabue. Ky ma-
lësor i thjeshtë përmbliidhte në vetëvete cilë-
sitë ma të mira të popullit tonë. . .

3

Dita e 3 nandorit 1443 ishte e ftohtë, me
ngridicë. Në brigjet e lumit Morava frynte një
erë, që të fshikullonte.

Ushtritë hungareze i ishin afrue lumit.
Ushtritë turke, në bregun tjetër, prisnin me
ankth. Gjergji vërente se Kasem Pasha ishte
tepër i shqetësuem. Ishte hera e parë, që
ndeshej me Janosh Huniadin, për trimninë e
të cilit kishte ndëgjue shumë.

Ndryshe nga Kasem Pasha, Gjergji ishte
i qetë. Kjo qetësi ishte e domosdoshme. Pa
të, gjithshka mund të shkonte keq. Kurse
ky ishte **çasi, që vendoste.**

Edhe **fermanin** e Sulltanit e kishte sigu-
rue.

I erdhi për të qeshë. Histori e çuditshme
ajo e **fermanit!** Me njerëzit e pakët, që kishte,
ishte e pamundun ta merrte Krujën. Duhej
gjetë diçka tjetër. Dhe, tue bisedue me shokët
e tij të ngushtë, njani prej tyre, Pali, i kishte
thanë:

— Këte punë e rregulloj unë.